

བཅན་བྱུང་བོད་མིའི་རྒྱལ་ཞེན་སྐྱར་གྱི་དབྱུང་ཁྲེང་།

རིག་འཛིན་རྒྱན་བྱུང་།^[1]

བཟུས་དོན།

༡༩༥༩ ལོར་བོད་གཞིས་བྱེས་གཉིས་སུ་གྱེས་ནས་མི་ཡུལ་འགྲིམ་དགོས་བྱུང་བའི་བོད་མི་ཚོར་“བཅན་བྱུང་བོད་མི”སོགས་མིང་ཅི་རིགས་ཀྱིས་འབོད། སྤྱིར་འཛམ་གླིང་ནང་བོད་པ་ཙམ་མིན་པར་མི་ཡུལ་འགྲིམ་མཁན་གྱི་མི་རིགས་མང་པོ་ཡོད་པ་དང་། མི་རིགས་སོ་སོའི་ས་ས་ས་ཡུལ་ལ་བཅངས་པའི་དགའ་ཞེན་དེ་ལ་“བྱེས་པའམ་བཅན་བྱུང་བའི་རྒྱལ་ཞེན”ཞེས་རྒྱལ་ཞེན་རིང་ལུགས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་ཤིག་ཡིན། བཅན་བྱུང་བོད་མི་ལ་ཡང་རང་ཡུལ་གངས་ལྗོངས་ལ་དགའ་ཞེན་གྱི་བསམ་པ་ཡོད་ཅིང་། བསམ་པ་དེའི་འབྱུང་ཁྲེང་གཙོ་བོ་ནི་སྤྱི་ན་མེད་པའི་དབྱུང་ཁྲེང་དང་། བོད་ཀྱི་ཚ་དོན་འཐབ་ཚད་ཡིན།

ར་ཁྱད།

བཅན་བྱུང་བོད་མི་དང་འབྲེལ་བའི་གནད་དོན་མང་པོ་ཞིག་ཡོད་ཀྱང་། འདིར་སྐོང་།

[1] ལྷན་དབྱས་བོད་ཀྱི་གཙུག་ལག་སློབ་གཉེར་ཁང་གི་འབྲམ་རམས་པའི་སློབ་མ། སརྒྱུན།

✉ rigzindup@gmail.com

པར་བྱ་བ་ནི་བཅན་བྱོལ་བོད་མིའི་རྒྱལ་ཞེན་སྐོར་ཡིན། བྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ལོར་བོད་གཞིས་བྱེས་གཉིས་སུ་བྱེས་པ་ནས་བཟུང་། བྱེས་འབྱོར་བོད་མི་ཆོར་“བཅན་བྱོལ་བོད་མི”སྟགས་མིང་སྟན་དང་མི་སྟན་སྟ་ཆོགས་ཀྱིས་འབོད། མིང་དེ་དག་ལས་བོད་པ་རང་ཉིད་ཀྱིས་རང་ལ་བཏགས་པའི་མིང་དང་། རྒྱ་དམར་གྱིས་བཏགས་པའི་མིང་། དེ་མིན་གཞན་གྱིས་བཏགས་པའམ་འབོད་པའི་མིང་བཅས་ཡོད། མིང་དེ་དག་གི་མངོན་སྟོན་ཏུ་ཆོར་བའི་གསང་བ་དང་། འདུ་ཤེས་ཀྱི་ནམ་པ་སྟ་ཆོགས་ཤིག་ཡོད། ལྷག་ཏུ་ཆབ་སྲིད་དང་དེ་དང་འབྲེལ་བའི་ཐ་སྟངས་ལ་ཆ་མཆོན་ན། སྲིད་རྒྱུས་ཀྱི་ནམ་འགྱུར་མ་ལུས་པ་ཐ་སྟངས་ཀྱིས་སྟོན། དེ་ཡང་དངོས་ཤུགས་བརྒྱུད་གསུམ་གྱི་གནད་རྗེ་ངེས་དཀའ་བ་དེ་ཆོད་ཀྱིས་སྲིད་རྒྱུས་ཟབ་པར་སྦྱིས།

རྒྱལ་ཞེན་ནི་རང་རྒྱལ་ལ་དགའ་ཞེན་གྱི་བསམ་པ་ཞིག་ཡིན། བསམ་པ་དེའི་འབྱུང་རྒྱུན་ལ་ཐུན་མོང་བ་དང་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པ་གཉིས་ཀྱི་ཡོད། བྱེས་པའམ་བཅན་བྱོལ་བའི་རྒྱལ་ཞེན་ནི་རྒྱལ་ཞེན་རིང་ལུགས་ཀྱི་ནམ་གངས་ཤིག་སྟེ། བྱེས་པའམ་བཅན་བྱོལ་བས་རང་གི་རྒྱལ་ཁབ་ལ་བཅངས་པའི་དགའ་ཞེན་གྱི་བསམ་པ་ཞིག་ཡིན། བཅན་བྱོལ་བོད་མིར་ཡང་རང་ཡུལ་ཁ་བ་ཅན་ལ་སྟོགས་པའི་དགའ་ཞེན་གྱི་བསམ་པ་ཡོད་ཅིང་། བསམ་པ་དེའི་རྒྱ་རྒྱུན་ནི་སླ་ན་མེད་པའི་དབྱ་སྲིད་དང་། བོད་ཀྱི་རྩ་དོན་འཐབ་རྩོད་ཆགས་ཡོད།

བཅན་བྱོལ་བོད་མི་སྟགས་མིང་ལ་དབྱེད་པ།

བོད་ལ་རྒྱུས་འགྱུར་བྱུང་སྟེ། རང་ཡུལ་དུ་སྡོད་མཁན་ཆོར་གཞིས་དང་བྱིར་མི་ཡུལ་དུ་བྱོལ་མཁན་ཆོར་བྱེས་ཞེས་འབོད། ཆོག་མཛོད་བརྗེད་དག་ཀྱང་གསལ་མེ་ལོང་དུ། གཞིས་ནི། ཁང་བྱིམ་མམ་གནས་བཅའ་བའི་ཡུལ་ཏེ། བ་གཞིས། མ་གཞིས། བྱིམ་

གཞིས། ཡབ་གཞིས་སོགས་ལྟ་བུ།^[1] ཞེས་དང་། དག་ཡིག་གསར་བསྐྱེགས་སུ། བྱེས་
ནི། རང་ཡུལ་དང་བར་ཐག་རིང་བའི་གནས་ཀྱི་མིང་།^[2] ཞེས་གསལ། དེང་གཞིས་
བྱེས་”ཞེས་པ་ནི་བོད་ཕྱི་ནང་གཉིས་སུ་སྡོད་མཁན་ལ་འདུག་མིང་ཆོག་གི་གོ་བར་
འཇུག་བ་ཕྱིན་མེད་ཀྱང་འདུག་ཡུལ་ཁྱབ་བཅན་དུ་སོང་། གཞིས་བྱེས་ཞེས་པ་བོད་
པའི་ཐ་སྐད་ནལ་མ་ཞིག་ཡིན།

གསུམ་བཅུའི་དུས་བྲན་ཐེངས་དང་པོའི་བཀའ་སློབ་དུ། “བྱོས་བྱོལ་བ།”^[3]
ཞེས་དང་། གསུམ་བཅུའི་དུས་བྲན་ཐེངས་གཉིས་པ་ནས་“བཅན་བྱོལ་བོད་མི”ཞེས་
བཀོལ་གནང་། དེའི་དོན་ནི། བོད་ཀྱི་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ་ལས། བཅན་དབང་གི་འོག་
ཏུ་འདུག་ཐབས་བྲལ་ཏེ་ཡུལ་བྱོལ་དུ་ཡོང་དགོས་བྱུང་བའི་བསྐྱེས་མིང་།^[4] ཞེས་གསལ།
“སྐབས་བཅོལ་བོད་མི”ཞེས་པ་ནི་དབྱིན་སྐད་(Tibetan refugee)ཞེས་པ་ཐད་བསྐྱེས་
བྱས་པ་ཞིག་གོ། བོད་མི་རྒྱ་ནང་རབས་པ་སྤར་སྦྱིད་དག་དབང་དོན་གྱུབ་ཀྱིས། བོད་མི་
ཆོ་རྒྱ་གར་ལ་སྐབས་བཅོལ་བར་བསྐྱེབས་མེད། རང་ཡུལ་དུ་བཅན་དབང་མ་བཟོད་
ནས་བཅན་བྱོལ་དུ་ཡོང་བ་རེད། བྱས་ཅང་སྐབས་བཅོལ་པ་ཞེས་ཆོག་འདི་བེད་སྤྱོད་
གཏོང་མི་འོས། ང་ཆོ་བཅན་བྱོལ་བ་རེད།^[5] ཅེས་གསུངས།

འབའ་བ་ཕུན་ཆོགས་དབང་རྒྱལ་གྱིས་ཕྱིར་རྟོག་དུ། “བྱེས་ཀྱང་བོད་རིགས་སྤྱན་
ལྷོ”^[6] ཞེས་དང་། “བྱེས་ཀྱང་སྤིང་གཞུང་གི་བདེ་སྤང་བཀའ་སློབ་”^[7] ཞེས་བཀོལ་ཡང་།

[1] བསོད་ནམས་རྒྱལ་མཚན། ཆོག་མཛོད་བརྟུན་དག་ཀྱན་གསལ་མེ་ལོང་། བོད་ཡུལ་མི་རིགས་དཔེ་སྟླན་ཁང་།
༡༩༩༠ ཞོག་ཁྱངས་ ༥༩༩ རྩེ་གསལ།

[2] དག་ཡིག་གསར་བསྐྱེགས། མཆོ་སྟོན་མི་རིགས་དཔེ་སྟླན་ཁང་། ༢༠༠༩ ཞོག་ཁྱངས་ ༥༩༩ རྩེ་གསལ།

[3] ཡལོང་ས་མཚོག་ ཆབ་སྤིང་ལམ་སྟོན་(༡༩༦༠-༡༩༩༦)བོད་གཞུང་དྲིལ་བསྐྱེགས། ༡༩༩༦ ཞོག་ཁྱངས་ ༩ པར་གསལ།

[4] རྒྱ་བཟང་བསྟན་དར། ཆོས་བསྐྱེགས། བོད་ཀྱི་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ། བོད་གཞུང་ཤེས་རིག་ལས་ཁུངས། ཞོག་ཁྱངས་ ༡༩༠༩།

[5] ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༩ ལྷ་ ༩ པར་ལུང་དབུས་བོད་ཀྱི་གཞུག་ལག་སློབ་གཉེར་ཁང་དུ་ཐེབས་སྐབས་ཁོང་དང་ལྟན་དུ་
སྐབས་བཅོལ་དང་བཅན་བྱོལ་ཞེས་པའི་ཐ་སྐད་གཉིས་སྐོར་གླེང་མོལ་བྱུང་བའི་བཀའ་མོལ་གྱི་ཆོག་ཐོ།

[6] རང་རྒྱལ་གྱི་མི་རིགས་གནད་དོན་དང་མི་རིགས་ལས་དོན་སྐོར་གྱི་ཕྱིར་རྟོག་ ཁབ་དཀར་པོ་བོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་
སྤི་ཁྱུ་ཁང་། ༢༠༡༩ ཞོག་ཁྱངས་ ༡ པར་གསལ།

[7] གོང་གི་དེབ། ཞོག་ཁྱངས་ ༥༡༠ རྩེ་གསལ།

འབའ་བ་ཕུན་ཚོགས་དབང་ཀླུ་འཇམ་འཕྲུལ་མིའི་བར་སྐྱེང་མོལ་ཅི་བྱུང་སྐོར་གྱི་
གནད་དོན་བསྐྱེད་པ་ཞེས་པའི་ནང་“ཕྱི་འགྲིམས་བོད་རིགས་སྤྱན་རློང་”^[1]ཞེས་བཀོལ་ཡོད།

རྒྱ་གཞུང་གིས་“ཕྱི་ཁོངས་བོད་རིགས་སྤྱན་རློང་”^[2]ཞེས་དང་། ཡང་པལ་
ཆེ་བར་“ཕྱི་སྡོད་བོད་མི”ཞེས་བཀོལ་ཞིང་། དེས་རྒྱ་ནག་གི་མི་རིགས་ཕྱིའི་རྒྱལ་ཁབ་
ཏུ་སྡོད་མཁན་ཅམ་ཡིན་པ་ལས་སྐྱབས་བཅོལ་པའམ་བཅན་བྱོལ་བ་མིན་པ་དང་།
ཐ་སྐད་འདིས་དངོས་ཤུགས་བརྒྱུད་གསུམ་ནས་རྒྱ་ནག་གིས་ཕྱི་སྡོད་བོད་མིར་བཟུང་
བའི་སྲིད་ཅུས་བསྟན། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༠ རེ་གྲངས་ནས་དགྲ་བཅུ་གོ་གྲངས་བར་“ཡུལ་
ཁྱར་བོད་མི”དང་“ཡུལ་ཁྱར་སྲིད་གཞུང་”ཞེས་བཀོལ། དེ་ནས་“ཕྱི་རྒྱལ་ལ་བཞུགས་
པའི་བོད་རིགས་སྤྱན་རློང་”ཞེས་མིང་སྟན་ཤོས་དང་། “རྒྱ་ལའི་རུ་ཚོགས་”དང་“ཁ་བྲལ་
རིང་ལུགས་པ་”སོགས་ཆིག་གང་རྩལ་རྩལ་སྟོང་།

དབྱིན་སྐད་ཐ་སྐད་(Diaspora)ཞེས་པ་དབྱིན་བོད་ཆིག་མཛོད་ཁག་ཏུ་བོད་
བསྐྱར་ཞུས་པ་མི་གསལ་ཡང་། སྐྱ་ཡང་བའི་ཆ་ནས་བྱེས་དང་བྱེས་པ་ཞེས་བསྐྱར་ཆིག་
སྟུང་། ཆིག་གྲགས་ཆེ་བའི་ཆ་ནས་གྲུས་ཀྱིས་“བཅན་བྱོལ་”ཞེས་བཀོལ། དེ་ནི་དབྱིན་
སྐད་ཐ་སྐད་(Stateless Diaspora)ཞེས་པ་དང་གོ་བ་ཉེ་ཆེ་བར་སྤྱང་།

རྒྱལ་ཞེན་ནམ་རྒྱལ་ཞེན་རིང་ལུགས།

རྒྱལ་ཞེན་ནམ་རྒྱལ་ཞེན་རིང་ལུགས་ཞེས་པ་ནི་དབྱིན་སྐད་(Nationalism)ཞེས་པར་གོ།
དབྱིན་བོད་ཆིག་མཛོད་གསར་མར། “མི་རིགས་རིང་ལུགས་”དང་། “རྒྱལ་ཞེན།”^[3]

[1] ཕུན་ཚོགས་དབང་ཀླུ་འཇམ་འཕྲུལ་ རང་རྒྱལ་གྱི་མི་རིགས་གནད་དོན་དང་མི་རིགས་ལས་དོན་སྐོར་གྱི་ཕྱིར་རྟོག་ཁ་བ་
དཀར་པོ་བོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་གི་ཞུ་ཁང་། ༢༠༡༩ ཞོག་གྲངས་ ༥༠༩ ནང་གསལ།

[2] རྒྱ་ལོག་གཉེན་འཕྲད་བོད་རིགས་སྤྱན་རློང་བོད་དུ་བསྐྱེད་རིང་གི་འགན་ཁུའི་དོ་དམ་གན་ཡིག་ཅེས་པར་གསལ།

[3] ཨ་ཏུ་ཏུ་ཀཱ་སྟོན་ལམ། ཤེས་རིག་ལས་ཁུངས། ༢༠༠༠ ཞོག་གྲངས་ ༥༠༩ (བོད་ནས་བརྟན་པའི་ཆིག་མཛོད་
ཁག་ཏུ་མི་རིགས་རིང་ལུགས་ཞེས་བསྐྱར་)

ཞེས་བསྟུན། རྒྱལ་ཞེན་གྱི་གོ་དོན་ལ་ཤར་རྩབ་མཁས་པས་འབྲེལ་བཤད་ཐུན་མོང་བ་
ཞིག་མེད། ཤེས་དགོས་པ་ཞིག་ནི། སློབ་དཔོན་ལྷ་བ་འོར་བུས་(༡༩༤༡-༢༠༠༥)རྩལ་ཕྱོགས་
མཁས་པའི་རྒྱལ་ཞེན་གྱི་མཚན་ཉིད་དེ་དག་འཛམ་གླིང་གསུམ་པའི་ཡུལ་གྱ་ཁག་^[༡༩]
ལ་བྱས་ཀྱི་མེད་པའི་དགག་སྒྲུབ་གནང་ཡོད།^[༡༩] རྒྱལ་ཞེན་ནི་རང་གི་རྒྱལ་ཁབ་ལ་
དགའ་ཞེན་གྱི་བསམ་པ་ཞིག་ཡིན། དབྱེ་གཞི་མི་འདྲ་བར་གཞིགས་ནས་རྒྱལ་ཞེན་
ལ་དབྱེ་བ་སྒྲ་ཚོགས་ཤིག་ཡོད།

བྱེས་པའམ་བཅན་བྱུང་བའི་རྒྱལ་ཞེན།^[༡༩]

བྱི་ནང་གི་རྒྱ་རྒྱུན་སྒྲ་ཚོགས་དབང་གིས་སོ་སོའི་ལུང་པ་བཞག་ནས་བྱིར་མི་ཡུལ་འབྲིམ་
མཁན་གྱི་མི་རིགས་དང་འཛམ་གླིང་ནང་མི་འབོར་ས་ཡ་ ༡༤༤ ཅམ་ཡོད།^[༡༩]ཅིང་།
བྱེས་པ་མེད་པའི་རྒྱལ་ཁབ་མེད་ལ། མི་རིགས་དང་། རིག་གཞུང་། ཚོས་དད་སྟགས་ཚང་
མར་བྱེས་པ་ཡོད་པར་འདོད།^[༡༩] བྱེས་པར་རང་ཡུལ་ལ་གཅེས་པའི་བསམ་པའམ་ལ་

[༡༩] ལྷ་བ་འོར་བུ། འཛམ་གླིང་གསུམ་པའི་ཡུལ་གྱ་ཁག་གི་རྒྱལ་ཞེན་རིང་ལུགས་ཀྱི་རིག་གཞུང་དང་ཆབ་
སྲིད།(Culture and the Politics of third World Nationalism)ཞེས་པར་བཀོལ་བའི་གོ་དོན་ལྟར་ན། (eco-
nomically less-developed and developing parts of the world; ideologically, those areas championing
egalitarian ideology which perhaps includes the socialist nations as well. Geographically, it includes
Asia, the Arab world, Africa, the South Pacific and Latin America) Routledge བར་ཁང་། ༡༩༩༩ ཞོག་
གངས་ ༡༩ རྩལ་གསལ།

[༡༩] གོང་གི་དེབ། ཞོག་གངས་ ༡༩-༢༤ རྩལ་གསལ།

[༡༩] དབྱིན་སྐད་ཐ་སྟད་(Stateless nationalism, Diaspora nationalism, Long distance national-
ism, , Transnationalism)སྟགས་བཀོལ།

[༡༩] མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་དང་སྤྱི་ཚོགས་བདེ་དོན་ཚན་པའི་སྒྲན་ཐོར་གཞིག་ན་བྱི་ལོ་ ༢༠༡༤
ལོར་འཛམ་གླིང་ནང་བྱེས་པའམ་བཅན་བྱུང་བ་མི་འབོར་ས་ཡ་ ༡༤༤ ཡོད་ཅིང་། བྱི་ལོ་ ༢༠༠༠ དང་བསྟུར་ན་བརྒྱ་ཆ་
༤༡ འཕར་ཡོད། རྒྱ་གར་ནང་བརྒྱ་ཆ་ ༡༤ ཟེན།

[༡༩] བ་ཏར་བྷ་སིར། Bahar Baser, (Stateless Diaspora and Their Long-distance Nationalist Activism
in host countries; The Cases of Tamils from Sri Lanka and Kurds From Turkey) དབྱུང་ཚོན། ༢༠༡༠ ཞོག་
གངས་ ༡ རྩལ་གསལ།

ཞེན་ཡོད་ཅིང་། མང་པོ་ཞིག་རང་ཡུལ་གྱི་ཆེད་དུ་མི་ཡུལ་འགྲིམས་པ་ཆགས་ཀྱི་ཡོད།
བྱེས་པ་སྤྱི་དང་བྱེ་བྲག་བཅན་བྱོལ་བས་འཛམ་བུ་སྤིང་གི་ཆབ་སྲིད་དང་། རིག་གཞུང་།
དཔལ་འབྱོར། སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་འཕོ་འགྱུར་ཐད་མཉམ་ཞུགས་སམ་ཐེ་བྱས་ཤུགས་ཆེན་
ཡོད། རྩོམ་ཁེ་མར་ལེ(Jolle Demmers)ཡིས།

བྱེས་པ་གནད་ནས་ནམ་པ་སྒྲ་ཆོགས་ཀྱིས་གནས་སྤྱོད་ཡོད་ཡང་། དུས་རབས་ཉེ་
ཤུའི་སྤྱི་དང་ནས་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཤུགས་ཀྱི་ཆེ་ཆུ་སོང་ཞིང་། དེར་གྱི་དཀའ་ལྷོག་ནང་
བྱེས་པ་འམ་བཅན་བྱོལ་བས་ཐེ་གཏོགས་ཆེན་པོ་ཆགས་ཡོད། རྒྱ་མཚན་ནི།

- ༡) རྒྱ་པ་མི་འདྲ་བའི་དཀའ་ལྷོག་གསར་པ་ཐོན་པ།
- ༢) དམག་འཁྲུག་གི་སྒྲིབས་བཅོལ་བ་མང་དུ་འགོ་བཞེན་པ།
- ༣) བརྒྱུད་ལམ་དང་བཀོལ་སྤྱོད་ལྗེ་དུ་འགོ་བ།
- ༤) རིག་གཞུང་དང་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ས་མཚམས་མང་དུ་འགོ་བ།^[༡༢]

ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་གོང་སློབ་གནད་དོན་ཁག་དུས་རབས་ཉེར་གཅིག་པའི་
ནང་མཐུད་ཤུགས་ཆེ་ཆུ་འགོ་བཞེན་པ་མཐོང་ཆོས་ཡིན། བོད་པ་བཅན་བྱོལ་བ་ཚོར་
ཡང་རང་ཡུལ་ཁ་བ་ཅན་ལ་དགའ་ཞེན་གྱི་བསམ་པ་ཡོད་པས་“བཅན་བྱོལ་བོད་མིའི་
རྒྱལ་ཞེན”ཞེས་པ་ཞིག་ཡོད་པ་ནི་སློབ་ཅི་དགོས།

བཅན་བྱོལ་བོད་མིའི་རྒྱལ་ཞེན།

རྒྱལ་ཕྱོགས་སམ་ཡོ་རོབ་སྤིང་གི་རྒྱལ་ཞེན་ནི་བྱི་ལོ་ ༡༩༤༩ ལོའི་པ་རན་སིའི་གསར་
བརྒྱུས་གསོན་ཤུགས་རྒྱས་པར་འདོད། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ཞེན་ཡང་བྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ལོའི་གསུམ་
བརྒྱའི་མི་དམངས་སླེར་ལངས་ཀྱིས་རྒྱབ་ཤུགས་ལས་བྱུང་། གཅིག་ནི་རྒྱལ་པོའི་དབང་

[༡༢] རྩོམ་ཁེ་མར་ལེ། (Diaspora and Conflict: Locality, Long-distance Nationalism, and Delocalization of Conflict Dynamics) དཔྱད་ཚུལ། ཤོག་གངས་ ༤༦། (རང་ཉིད་ཀྱིས་བོད་བརྒྱུར་བྱས་)

བསྐྱར་ལ་ངོ་ཚྭ་དང་། གཅིག་ཤོས་ཀྱིས་དབུ་འཁྲིད་སྲུང་སྐྱོབ་ཕྱིར་བཅན་འདྲུལ་བར་
ཚྭ་བའི་མི་དམངས་ཀྱི་ལས་འགུལ་ཞིག་ཡིན། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ཞེན་ཡང་གསུམ་བཅུའི་
སྐར་ལངས་ཀྱི་རྗེས་འབྲས་ཤིག་ཡིན་ཡང་། ད་བར་ང་ཚོས་ལྷ་བཅུང་དགའི་བྱང་བར་
རྗེས་དྲན་བྱེད་པ་དེ་ཙམ་ལས་དེའི་རྗེས་འབྲས་ལ་རྟོག་དཔྱད་བྱས་པ་དགོན། བཅན་
ཕྱོད་མེད་མིའི་རྒྱལ་ཞེན་ཀྱི་གྲུབ་ཆར་གྱུར་བ་ནི།

༡) ལྷ་ན་མེད་པའི་དབུ་ཁྲིད།

༢) རྒྱ་དམར་ཀྱིས་བཅན་འདྲུལ།

༣) མི་དམངས་སྐར་ལངས།

༤) གཞིས་བྱེས་གཉིས་སུ་བྱེས་པ།

༥) བཅན་ཕྱོད་ནང་མང་གཙོའི་ལམ་ལུགས་ལག་བསྟར།

༦) བོད་མི་དམངས་སྐྱིད་སྐྱུག་གཅིག་ཐོག་ངོ་བོ་སྲུང་སྐྱོབ་ཀྱི་འཐབ་ཚེད་བཅས་ཡིན།

སྐྱིར་རྒྱལ་ཞེན་ཀྱི་གྲུབ་ཆ་ཁག་གཉིས་ཏེ། མི་རིགས་དང་། རྐང་ཡིག་ཚུ་
རིགས། ལུགས་སྟོལ། བ་ས་པ་ཡུལ་བཅས་སྟོལ་རྒྱུ་ཀྱི་གྲུབ་ཆ་དང་། རང་དབང་དང་།
འབྲ་མཉམ་ཐོབ་ཐང་བཅས་འབྲ་མཉམ་ལྷ་ཚུལ་^[༡༥]ཀྱི་གྲུབ་ཆ་དེ། འཛམ་གླིང་གསུམ་
པའི་ཡུལ་གྱ་ཁག་གི་རྒྱལ་ཞེན་ནི་སྟོལ་རྒྱུ་ཀྱི་གྲུབ་ཆ་དང་། རྒྱབ་ཕྱོགས་པའི་རྒྱལ་
ཞེན་ནི་འབྲ་མཉམ་ལྷ་ཚུལ་ཀྱི་གྲུབ་ཆ་ལས་བྱུང་བར་འགྲེལ། སྟོབ་དཔོན་ལྷ་བ་ནོར་
བུས་འཛམ་གླིང་གསུམ་པའི་ཡུལ་གྱ་ཁག་གི་དེང་རབས་རྒྱལ་ཞེན་ལ་གོང་སྟོས་གྲུབ་
ཆ་གཉིས་ཀའི་ཆ་ཡོད་པ་གསུངས།^[༡༦]

བཅན་ཕྱོད་མེད་མིའི་རྒྱལ་ཞེན་ལའང་གྲུབ་ཆ་གཉིས་ཀའི་བྱང་ཚོས་ཡོད། རྒྱ་

[༡༥] དབྱིན་སྐད་ཐ་སྟོང་། (egalitarian ideology) ཞེས་པ་བོད་བསྐྱར་ཞུས།

[༡༦] ལྷ་བ་ནོར་བུ། འཛམ་གླིང་གསུམ་པའི་ཡུལ་གྱ་ཁག་གི་རྒྱལ་ཞེན་རིང་ལུགས་ཀྱི་རིག་གཞུང་དང་ཆབ་སྲིད།
(Culture and The Politics of Third World Nationalism) Routledge བར་ཁང་། ༡༩༩༩ རོག་བྲངས་

༡ རང་གསལ།

དམར་བཅན་འཕྲུལ་པས་བོད་མིའི་སེམས་ཁམས་ལ་ཕྱག་ཐུག་ཆེ་ཤོས་ནི་སྲོལ་རྒྱན་
རིག་གནས་ལ་གཏོར་ཆོལ་བཏང་བ་དེ་ཆགས་ཡོད། གསུམ་བཅུའི་མི་དམངས་སྒྲིབ་
ལངས་ཀྱང་དབྱ་ཁྲིད་སྲུང་སྐྱོབ་བྱིན་ཡིན། དེའི་སྐབས་མི་དམངས་ཀྱིས་“བོད་བོད་
ཡུལ་ན་སྦྱིད། རྒྱ་རྒྱ་ཡུལ་ན་སྦྱིད།”^[10] ཅེས་དང་། “བོད་ཀྱི་བདག་པོ་བོད་མི་ཡིན།”
ཞེས་པ་དང་། “རྒྱ་གུང་ཁྲན་བོད་ནས་བྱིན་ལོག”ཅེས་པ། “བོད་ནི་རང་དབང་རང་
བཅན་ཡིན།” ཞེས་སོགས་རྒྱལ་ཞེན་འདུ་ཤེས་ཀྱིས་བཅིངས་པའི་འབོད་ཆོག་དག་
ཐོལ་བྱུང་འགོག་མེད་དུ་བསྒྲགས།^[11] མི་མང་དང་སྒྲངས་ཀྱིས་“བསྐྱན་སྲུང་དང་སྒྲངས་
དམག”^[12] བཅུགས། སློབ་དཔོན་ལྷ་བ་ནོར་བུས། “བྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ལོར་རང་རྒྱུས་
པ་ཞིག་ཡིན་སྐབས། ཡ་རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་ནི། བོད་པ་ཆོས་རྒྱ་དམར་བཅན་
འཕྲུལ་བར་བཅན་ཆོལ་རྒྱལ་སྐྱོབ་ལས་འགུལ་བྱོན་ཡོངས་ཀྱི་མཆོན་ཉགས་སུ་གྱུར་
བའི་ཆེས་ཐོག་མའི་རྒྱལ་ཞེན་ཁྱེད་ཆོར་བྱུང་།”^[13] ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་བཅན་
བྱོལ་བོད་མི་ཆོས་རྒྱ་གར་གཅོས་ཡུལ་གྱི་ཁག་ཏུ་སྤྲོ་མཐུད་དེ་མགོན་པོ་མཆོག་གི་དབུ་
འཁྲིད་འོག་“རང་མི་རིགས་དང་། རང་མི་རིགས་ཀྱི་སྐད་ཡིག་ ཚུ་མ་རིག་ ལུགས་སྲོལ།
པ་ས་པ་ཡུལ་བཅས་ལ་རྒྱལ་ཞེན་བསམ་པ་མ་སྦྱེ་པ་སྦྱེས་ཤིང་སྦྱེས་པ་གོང་དུ་འཕེལ།
བཅན་བྱོལ་ནང་མང་གཙོའི་ལམ་ལུགས་ལག་བསྟར་གནང་བ་བརྒྱད། བོད་
མི་ཆོས་འདྲ་མཉམ་ལྟ་ཚུལ་ལ་འདྲིས་གཤིབས་བྱས་ཏེ་ད་ལྟའི་གནས་ཚད་བར་དུ་
བསྐྱེབས་ཤིང་། བཅན་བྱོལ་བོད་མིའི་རྒྱལ་ཞེན་གྱི་གུབ་ཆའི་ནང་“རང་དབང་དང་།
འདྲ་མཉམ། ཐོབ་ཐང་”བཅས་ཆ་ཤས་སུ་གྱུར།

[10] བོད་ཀྱི་ཆོས་རྒྱལ་ཁྲི་བཅུག་ལྟེ་བཅན་(ཁྲི་རལ་)དང་། རྒྱ་ནག་གོང་མ་བུན་བུ་ཉེུ་ཉིག་རྒྱུ་རྒྱུ་གཉིས་ཀྱིས་བྱི་
ལོ་ ༡༩༩ ལོར་བཞག་པའི་ཆིངས་ཡིག་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ས་ལྟ་སར་ཡོད་པའི་རྫོང་འཁྲིག་ཐོང་ ༥༩ པར་གསལ།

[11] ཡགོང་ས་མཆོག་ ཆབ་སྲིད་ལམ་སྟོན།(༡༩༦༠-༡༩༩༦)བོད་གཞུང་བྲིལ་བསྒྲགས། ༡༩༩༦ ཞོག་གངས་ ༡༩ བ་༡༩།

[12] མཆན། བྱི་ལོ་ ༡༩༥༥ ནང་ཆེད་བཅུགས་བྱས།

[13] ལྷ་བ་ནོར་བུ། འཛམ་གླིང་གསུམ་པའི་ཡུལ་གྱི་ཁག་གི་རྒྱལ་ཞེན་རིང་ལུགས་ཀྱི་རིག་གཞུང་དང་ཆབ་སྲིད།
(Culture and The Politics of Third World Nationalism)དེབྱིན་རྒྱད། Routledge པར་ཁང་། ༡༩༩༩ ཟླ་བ་སྤེང་
ཞོག་གངས་ ༡༩ ནང་གསལ།

བཅན་བྱུང་བོད་མིའི་རྒྱལ་ཞེན་ལ་གྲུབ་ཆ་གཉིས་ཀྱི་གཤམ་ཆེན་དུ་གྱུར་པའི་
རིམ་པ་ནི་བཅན་བྱུང་དུ་འབྱོར་ནས་གསུམ་བཅུའི་མི་དམངས་སྒྲིལ་ལངས་དུས་དྲན་
སྤྱད་བཅེ་ལས་གོ་རྟོགས་སད་པ་བརྗོད་ཆོག་དེ་ཡང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༠ ཟམ་པའི་གསུམ་
བཅུའི་དུས་དྲན་ཐེངས་དང་པོར་ཡ་རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་གིས་བསྐྱེད་པའི་བཀའ་
སློབ་ནང་ལོ་རྒྱུས་རང་བཞིན་གྱི་གནད་དོན་གསུམ་གསུངས། དང་པོ། བོད་རྒྱལ་ཁབ་
ལོ་རྒྱུས་བྱང་རབས་ནང་གནས་བབས་ཅི་འདྲ་ཞིག་ཡིན་པ་གསལ་བཏོན་མཛད། དེ་
ཡང་།

ཕྱི་སྤྱོད་གྱི་བཀོད་པ་ས་ཆུ་རི་བྲག་གངས་གྱི་ར་བ་ལ་སོགས་པའི་ཆགས་ཚུལ་དང་།
ནང་བཅུད་གྱི་སེམས་ཅན་གཙོ་བོ་མི་རིགས། སྐད། ཡི་གེ། ཆས་གོས། མི་གཤིས།
ཆོས་ལུགས་སོགས་སྒོ་རྒྱན་ནས་གསལ་པོར་ཤན་བྱེ་བའི་རང་རེ་བོད་རིགས་རྣམས་
རང་སྤྱོད་རང་ཉིད་གྱིས་སྦྱོང་བའི་རྒྱལ་ཁབ་རང་བཅན་གཙང་མ་ཞིག་ཡིན་པ་ལོ་
སྟོང་ཕྲག་གོང་གི་ཆོས་རྒྱལ་ཆོའི་དུས་རབས་ནས་བཟུང་བོད་རྗེ་རིམ་པ་དང་། རྒྱལ་
དབང་རྒྱ་སྤེང་རིམ་པའི་བར་གྱི་རྒྱལ་རབས་ལོ་རྒྱུས་ནས་གསལ་པོར་རྟོགས་གསལ་
ལྟར་མ་ཟད། ལྷག་པར་དུ་ཉེ་བའི་ཆར་ཡང་རྗེ་གོང་མའི་དུས་སྐབས་སུ་འཛམ་གླིང་
རྒྱལ་ཁབ་འགའ་ཤས་དང་མཉམ་དུ་འདྲེ་མཉམ་རང་དབང་ཐོག་ནས་ཆིངས་ཡིག་
ཁག་བཞག་པ་སོགས་འཛམ་གླིང་ཁྲིམས་སྲོལ་དང་མཐུན་པའི་རང་སྤྱོད་རང་སྦྱོང་
གི་རྒྱལ་ཁབ་རང་བཅན་གཙང་མར་གནས་པའི་ལོ་རྒྱུས་སུས་ཀྱང་སྐབ་མི་སྐབ་པ་
དང་། ས་ཡུལ་བཀོད་པ་སུས་ཀྱང་སྤྱི་བ་མི་སྤྱི་བ།^[༡༥]

ཅས་དང་། གཉིས་པ། གསུམ་བཅུའི་ཞི་རྒྱལ་ནི། “རང་རེ་གངས་ཅན་པའི་
རྒྱལ་རབས་གྱི་དེབ་ཐེར་ནང་ཁྲུང་བརྗོད་སྟེང་དོན་དང་ལྡན་པའི་ལེའུ་ཞིག་གསར་

[༡༥] ལགོང་ས་མཆོག་ཆབ་སྤྱོད་ལམ་སྟོན། (༡༩༤༠-༡༩༥༦) བོད་གཞུང་དྲིལ་བསྐྱགས། ༡༩༥༦ ཤོག་གངས་ ༡ ན་ ༡༡
ནས་ བ་ ༥ པར་གསལ།

འགོད་བྱས་པ་རེད།”^[༡༥] ཅེས་དང་། གསུམ་པ། བོད་བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་ལ་མིག་
དཔེ་བལྟས་ནས་བཙན་བྱོལ་དུ་འབྱོར་བའི་བོད་པ་ཆོས་བདེན་རྩལ་དག་སྦྱེལ་ཡོང་
བར་ཆ་རྒྱུན་གཙོ་བོ་ནི་ཆིག་སྒྲིལ་གལ་ཆེན་ཡིན་པ་སྟེ། “ཁྱིམ་མཆོས་ཡུལ་ཁག་ཏུ་
འབྱོར་བའི་བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་གྱི་མི་རིགས་སུ་གཏོགས་ཆད་ནམས་དམ་ཆིག་དང་
སློ་སེམས་གཅིག་སྒྲིལ་བྱེད་གལ་ཤིན་ཏུ་ཆེ།”^[༡༦] ཞེས་གསུངས།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༡ གསུམ་བཙུའི་དུས་དྲན་ཐེངས་གཉིས་པའི་གསུང་འཕྲིན་དུ།
“དལ་གྱིས་འབབ་པའི་རྒྱ་བོ་ལྟར་བསྒྲོག་ཏུ་མེད་པའི་བཙོན་འགྲུས་དང་། སྤྱིང་སྟོབས་
བརྟན་པོས་ང་ཚོའི་དམིགས་ཡུལ་འབད་སྒྲུབ་བྱ་དགོས།”^[༡༧] ཞེས་དང་། “སྤྱིར་ལས་
གཞུང་གཙོ་བོར་འཛིན་པ་དང་། ཉུང་དུ་ལས་མང་བར་གཙོ་བོར་འཛིན་པ།”^[༡༨] “ང་
ཆོས་གལ་གནད་ཆེ་ཤོས་ཤིག་ལ་མ་འོངས་པའི་བོད་རྒྱལ་ཁབ་གཞུང་དང་མི་དམངས་
བཅས་པའི་འཕུལ་སྤྲུགས་ཕྱི་ནང་འགོ་ལྷགས་གྱི་ཅ་ཁྲིམས་གསར་པ་ཞིག་ངེས་པར་དུ་
གཏན་འབེབས་བྱེད་དགོས་པ་ཡིན།”^[༡༩] “ཆོས་སྲིད་གཉིས་ལྷན་གྱི་དམངས་གཙོ་ཞིག་
བྱེད་པ་ལ་དམངས་གཙོ་ཞེས་པའི་གོ་དོན་ལེགས་པར་ཤེས་དགོས།”^[༢༠] ཞེས་གསུམ་
བཙུའི་དུས་དྲན་རིམ་བུར་གི་གསུང་འཕྲིན་དང་བཟུང་སྟོབ་ཁག་ནི་རྒྱལ་ཞེན་སྟོབ་
གསེའི་ཡིག་ཆ་གལ་ཆེན་ཤ་རྩལ་དུ་གྱུར་ཡོད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༠ ལྷ་ ༡ ཆོས་ ༡ ཉིན་གནས་མཆོག་རྡོ་རྗེ་གདན་དུ་སྦྱི་ནོར་
ལ་གོང་ས་ལ་སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཆོག་ལ་བཙན་བྱོལ་བོད་མིས་བརྟན་བཞུགས་

[༡༥] ལ་གོང་ས་མཆོག་ཆབ་སྲིད་ལམ་སྟོན། (༡༩༤༠-༡༩༥༤) བོད་གཞུང་ངོལ་བསྒྲགས། ༡༩༥༤ ཤོག་གངས་ ༩ བ་ ༡༧
ནང་གསལ།

[༡༦] གོང་གི་དེབ། ཤོག་གངས་ ༩ བ་ ༡ ནང་གསལ།

[༡༧] གོང་གི་དེབ། ཤོག་གངས་ ༡༡ ན་ ༥ ནང་གསལ།

[༡༨] གོང་གི་དེབ། ཤོག་གངས་ ༡༥ ན་ ༡༡ ནང་གསལ།

[༡༩] གོང་གི་དེབ། ཤོག་གངས་ ༤༡ ན་ ༩ ནང་གསལ།

[༢༠] གོང་གི་དེབ། ཤོག་གངས་ ༤༤ ན་ ༡༡ ནང་གསལ།

བསྟར་འབྲུལ་དང་འབྲེལ་སྒྲུབ་དོར་ཁྱུ་བྱའི་མནའ་གན་མཐུ་མོ་ཆེ་འབྲུལ་ལམ་ཁྱེས་
དོན་སྤྱོད་པོ་ནི།

རང་ཅག་བོད་རིགས་ཆང་མས་སྤར་བྱས་ལ་འགྱོད་སྟོམ་དྲག་པོ་དང་། ཕྱིས་ཀྱི་ཁྱུར་
བབས་ཁྱུ་བྱའི་ཐད་ཡགོང་ས་ཡསྟབས་མགོན་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་གཟིགས་ཆེན་པོའི་
དགོངས་གཞི་ཟབ་མོ་དང་མཐུན་པའི་བོད་རིགས་ནང་ཁྱུ་རང་རང་མིང་གི་རྩེས་
སྤུ་བསྟེགས་པའི་ཕྱོགས་འཐེན་ཕྲག་དོག་རྣམས་ཞེ་ནས་སྤངས་ཏེ་མཐུན་བསྐྱེལ་རྟོག་
ཅ་གཅིག་བསྐྱེལ་ལྷགས་ཀྱི་གོང་བུ་བཞེན་བྱེད་རྒྱ།^[༡༡]

ཞེས་མི་མང་གིས་ཁྱུ་ལ་ཁབ་ཀྱི་དབུ་ཁྱིད་ལ་ཁས་ལེན་དམ་བཅའ་ཞིག་སྟེ་
ཁྱུ་ཞེན་འདུ་ཤེས་ཀྱི་འཕེལ་རིམ་གལ་ཆེན་ཞིག་ཡིན།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ཟླ་ ༩ པའི་ནང་ཏི་ཏུ་ཁྱུ་དུ་ཁྱུ་སྤྱིའི་གསར་འགོད་འདུས་
ཆོགས་སར་ཡ་ཁྱུ་བ་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་ནས་གསུང་བཤད་བསྟུལ་པའི་སྤྱིང་དོན་དུ།
“ཀྱ་གར་གཞུང་དང་ཁྱུ་ལ་ཁབ་སྤུ་ཞིག་གིས་ངོས་ལེན་བྱས་མིན་གང་ལ་ཡང་མ་ལྟོས་
པར་ངོས་དང་། ངའི་གཞུང་གི་བཀའ་ཤག་གང་དུ་ཡོད་པ་དེར་བོད་མི་མང་ནས་ཡིད་
ཆེས་སྒོས་འཁེལ་གྱིས་གཞུང་ལ་ངོས་ལེན་བྱེད་སྟེ་ལྷན་ཡོད་.....”^[༡༢] ཞེས་གསུངས་
གནང་། རིམ་པས་“བོད་ཆོས་སྤྱིད་གཉིས་ལྷན་དམངས་གཙོའི་གཞུང་”^[༡༣]ཞིག་ཏུ་
ལེགས་བཅོས་དགོས་སྐྱོར་བཀའ་སློབ་ལམ་སྟོན་ངི་ཕེབས་ཏེ། བཅན་ཕྱོད་བོད་གཞུང་
སྤྱིག་འདུགས་མ་ལག་དང་བཅས་པ་ཆེད་འདུགས་ལེགས་པར་བསྐྱུངས་གནང་མཛད་
དེ། ད་ལྟའི་ཆར་བོད་མི་མང་དང་དབུས་བོད་མིའི་སྤྱིག་འདུགས་གང་དུ་ཡོད་པ་དེར་
བོད་མི་མང་གིས་ཡིད་ཆེས་སྒོས་འཁེལ་གྱིས་གཞུང་ལ་ངོས་ལེན་ཡོད་པའི་རྣམ་པར་

[༡༡] སྤྱི་འཐུས་པར་འབྲུས་གནས་སོགས་ཀྱིས་ཚོམ་སྤྱིག་ བཅན་ཕྱོད་བོད་མིའི་མང་གཙོའི་བྱང་བ་བརྗོད་པ། དེབ་
ཐེང་དང་པོ། (༡༩༥༩-༡༩༩༠) Vee Enn Print-O-Pac པར་ཁང་། ༡༩༩༩ རྟོག་གྲངས་ ༩༩ ན་ ༡ ནང་གསལ།
[༡༢] གོང་གི་དེབ། རྟོག་གྲངས་ ༩༠ བ་ ༡༧ ནང་གསལ།
[༡༣] ཕྱི་ལོ་ ༡༩༦༠ ཟླ་ ༡ ཆོས་ ༡ ཉིན་མནའ་གན་མཐུ་མོ་ཆེ་བཞག་སྐྱབས་ཡ་ཁྱུ་བ་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་ནས་བཀའ་
སློབ་བསྟུལ། ཆོས་སྤྱིད་གཉིས་ལྷན་བོད་དམངས་གཙོའི་གཞུང་དབུ་བརྟེན་ནས་ལོ་ཉར་ལྷ་འཁོར་བ་ཞེས་པ་ནས་དྲངས།

ཡུར་ཡོད།

རིམ་པས་གཞུང་འབྲེལ་མིན་པའི་ཚོགས་པ། བོད་ཀྱི་བྱད་མེད་ལྷན་ཚོགས་^[༡༥]
དང་། བོད་ཀྱི་གཞོན་ནུ་ལྷན་ཚོགས་^[༡༥] གཞན་ཡང་ལྷ་བ་དང་དམིགས་ལུལ་འབྲ་
མིན་གྱི་ཚོགས་པ་སྦྱིད་སྦྱག་ཁག་ཆེད་བཙུགས་ཀྱིས། རང་རང་གི་ས་ནས་བོད་དང་
བོད་ཀྱི་ཆེད་དུ་ལས་དོན་བསྐྱབས་དང་སྦྱབ་བཞིན་ཡོད།

བཅན་བྱོལ་བོད་མིའི་སྤྱི་འདུགས་མ་ལག་དང་། ཚོགས་པ་མི་སྤྲེལ་བཅས་
ཀྱིས་རྒྱལ་ཞེན་ལས་དོན་ཅི་རིགས་ཀྱི་ཐོག་ནས་ད་བར་བོད་རྒྱལ་ཁབ་^[༡༦]ཅེས་པ་

[༡༥] ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ལྷ་ ༡ ཚེས་ ༡༡ ཉིན།

༡. གཞིས་ལུས་བོད་མིའི་ཆེད་དུ་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཚོད་ལེན།
༢. གཞིས་ལུས་བྱད་མེད་ཆེད་སྦྱོའི་ཐོབ་ཐང་ཚོད་ལེན།
༣. བོད་ཀྱི་ཁོར་ཡུག་དང་བདེན་གྱི་སྤངས་འཛིན།
༤. དབུ་མའི་ལམ་གྱི་ལྷ་གྲུབ་འོག་ནས་བོད་ལ་ཡང་དག་པའི་རང་སྤྱིང་རང་སྤྱོད་འཐབ་ཚོད་བྱེད་ཀྱི།
(སྤྱོད་མ་རང་བཅན་ཡིན།)
༥. བཅན་བྱོལ་ནང་ནུས་སྟོབས་ལྡན་པའི་སྤྱི་ཚོགས་ཁོར་ཡུག་བསྐྱབ་ཀྱི།
༦. བོད་པའི་སྤྱི་ཚོགས་ནང་བྱད་མེད་ཀྱི་ཆེད་ལས་པ་སྦྱིད་སྤྱིང་དང་གོང་སྤེལ་གཏོང་ཐབས་བྱ་ཀྱི།
༧. བོད་པའི་འཐབ་ཚོད་ནང་བྱད་མེད་ཀྱི་འགན་ཁུར་སྟེ་ཁྱེད་གནང་བྱུང་པ་གནང་ཀྱི། བཅས་དམ་བཅས་
ནས་ཆེད་བཙུགས་བྱས།

[༡༦] ཕྱི་ལོ་ ༡༩༨༠ ལྷ་ ༡༠ ཚེས་ ༨ ཉིན།

“༡. གཞིས་བྱས་བོད་མི་ཡོངས་ཀྱི་སྤྱོད་གཏོང་རེ་ཡུལ་གཅིག་ཉིད་ཡགོང་ས་ཡསྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོའི་དབུ་ཁྲིད་ལམ་
སྟོན་ཡང་དག་ལྷན་སེལ་འོག་གས་སྤྱོད་བྱ་ཀྱི་གཞི་ཅར་བཟུང་ཐོག་བོད་གཞུང་འབངས་ཀྱི་སྤྱི་དོན་ལ་ལྷག་བསམ་
འཁུར་ལེན་ཆང་གཞིར་འབྱུང་བ།

༢. ལུང་ཆན་དང་། ཚོས་ལུགས། གལ་རིམ་སོགས་དབར་འཐེན་འབྱེད་ཀྱི་བསམ་སྒྲོ་སྤངས་ཏེ་སྤང་དོར་འཇུག་ལྷོག་
མ་ནོར་བ་དང་འབྲེལ། མང་ཚོགས་ནང་མཛའ་མཐུན་དམ་གཙང་གཅིག་ཡུར་ཡོང་ཐབས་ལྷུར་ལེན་འབད་སྦྱབ་བྱ་ཀྱི།
༣. ཚོས་དང་། བོད་ཀྱི་བྱན་མོང་མ་ཡིན་པའི་དོ་བོར་མཚོན་ནུས་པའི་རིག་གཞུང་རྒྱ་ཆེ་གཏོང་བཅས་ཡོད་པ་དེ་དག་མི་
ཉམས་རྒྱུ་སྤྱོད་སྤང་དང་། རང་ཉིད་ཀྱི་བསམ་སྤྱོད་མིང་དོན་མཚུངས་པའི་བོད་མི་ཞིག་ཏུ་འགྱུར་ཐབས་སུ་གཞོན་
ནུ་སོ་སོའི་དོས་ནས་དོ་སྤྱང་ཆེན་པོས་སྤྱད་བཅོལ་དང་འབྲེལ། རིག་གཞུང་དང་། གཞིས་སྤྱོད་བཟང་པོ་གཏོན་ཉམས་
སུ་འགྲོ་གཞིའི་རིགས་ལ་དམིགས་བཀར་དོ་སྤྱང་གིས་ལེགས་སྤེལ་རྒྱུ་འཛིན་དང་། ཡོངས་བྱུང་སྤེལ་ཐབས་བྱ་ཀྱི།
༤. གཞིས་བྱས་བོད་རིགས་མི་མང་ནས་བོད་རང་བཅན་གྱི་དམིགས་ལུལ་དེས་ཅན་ཞིག་བཟུང་སྟེ་དག་བོར་ཐོལ་
འཛིངས་ཀྱི་ལས་འགལ་དཔེ་བཞུགས་ཀྱི་གནས་སུ་ཡོད་པ་དེ་དག་སྦྱབ་ཆེད་དཀའ་ངལ་དང་ལེན་གྱིས་རང་སྟོག་ཚུན་
ལ་འད་ཉེས་མེད་ཀྱིས་མདུན་སྤྱོད་བྱ་ཀྱི།” བཅས་དམིགས་ལུལ་ཐོག་ཆེད་འཇུགས་བྱས།

[༡༧] ཨ་མ་ལེན་དུ་མི་སྤྱེ་ཡིས(A Nation in Exile: Tibetan Diaspora and the Dynamics of Long
Distance Nationalism) དཔུང་ཚོམ།

གསོན་ཉར་བྱེད་ཐུབ་ཡོད།

མཐུག་གི་གཏམ།

མི་འབོར་དང་སྔོན་གནས་ཁྱབ་ཆད་ཆ་ནས་བྱེད་སྒྲུབ་བཅན་གྱི་འཕྲིན་ལྷན་གྱི་གྲངས་
 འབོར་ཉར་ཞིང་། ཁ་འཐོར་རང་བཞིན་ཅན་ཞིག་ཡིན་ཅུང་། རྒྱལ་ཞེན་གྱི་རྣམས་སྟོབས་
 འབྱུང་དུ་ཐོན་ཡོད། དེ་འདྲའི་རྒྱལ་ཞེན་གྱི་འབྱུང་ཁྱབ་སྒྲུབ་གཙོ་བོ་ནི་ཡ་རྒྱལ་བ་རིན་
 བོ་ཆེ་མཆོག་ཡིན་ཅིང་། ཁོང་གི་དབྱེད་འཁྲིད་ལམ་སྟོན་འོག་བཅན་གྱི་འཕྲིན་ལྷན་གྱི་འོད་
 དབྱུང་ཁྱབ་སྒྲུབ་གཙོ་བོ་ལྟ་བུ་བསྐྱེད་པའི་ལོ་རྒྱུས་གཞི་བཞུགས་ཅན་ཞིག་ལྟར་། འོན་
 །ཀྱང་། དེས་པར་དུ་བསམ་གཞིགས་དང་གྲ་སྒྲིག་འཆར་འགོད་བྱེད་དགོས་པ་ནི། རྒྱལ་
 དབང་མཆོག་སྐུ་འཛོལ་བཞིན་མ་བཞུགས་པའི་དུས་སྐབས་སུ་འཕྲལ་ཕྱགས་གཉིས་ལ་
 འཕྲད་སྲིད་པ་དང་མི་སྲིད་པའི་གནད་དོན་ཁག་ལ་ཇི་ལྟར་གདོང་ལེན་བྱེད་དགོས་དེ་
 རེད། བཅན་གྱི་འཕྲིན་ལྷན་གྱི་རྒྱལ་ཞེན་གནད་དོན་རྒྱང་པའི་ཐོག་ནས་བསམས་ནའང་
 ཅི་འདྲ་ཞིག་འབྱུང་སྲིད་དམ། ཐེངས་ཐག་ཆད་པ་ལྟ་བུ་ཞིག་ཏུ་འགྱུར་ཉེན་ཆེ་ཤོས་དེ་
 རེད། དེ་ནས་བཅན་གྱི་འཕྲིན་ལྷན་གྱི་སྒྲིག་འཛུགས་ཀྱི་ནམ་པ་ཁ་མདོག་འགྱུར་སྲིད་པ་
 དང་། གཅིག་བྱས་ན་བཅན་གྱི་འཕྲིན་ལྷན་གྱི་རྒྱལ་ཞེན་འཇའ་ལྟར་ཡལ་སྲིད།

བཅན་གྱི་འཕྲིན་ལྷན་གྱི་རྒྱལ་ཞེན་གྱི་འབྱུང་ཁྱབ་སྒྲུབ་པ་ནི། བོད་ཀྱི་ཆ་དོན་
 འཐབ་ཚེད་ཡིན། བཅན་གྱི་འཕྲིན་ལྷན་གྱི་ཆོ་ནི་རང་ཡུལ་གྱི་དཀའ་རྒྱུ་སེལ་བྱེད་ལས་
 འགྲུལ་སྐྱེལ་མཁན་གྱི་བྱེད་སྒྲུབ་ལས་བཅན་གྱི་འཕྲིན་ལྷན་གྱི་འཕྲིན་ལྷན་གྱི་ཆེ་ཤོས་ཤིག་ཏུ་གྱུར་ཡོད།
 བོད་ཀྱི་སྐྱད་ཡིག་ཆོས་རིག་གོམས་སྟོན། ས་ས་ས་ཡུལ་སྤྱད་སྐྱོབ་འཐབ་ཚེད་ཆེད་དུ་
 སློབ་གཏོང་ཆད་ལྟར་བྱས་དང་བྱེད་བཞིན་པ་རེད། ད་ཆ་གདོང་ལེན་བྱེད་དགོས་པའི་
 གནད་དོན་གལ་གནད་ཅན་ནི། དུས་རབས་ཉེར་གཅིག་དཀྱིལ་དང་སྤྱད། དེ་ནས་དུས་

རབས་ཉེར་གཉིས་བཅས་ཅི་སྲིད་འདོད་དོན་མ་བསྐྱབ་པ་དེ་སྲིད་ཏུ་འཐབ་ཚྩོད་རྒྱན་
སྦྱོང་ཅི་ལྟར་བྱེད་དགོས་དེ་རེད།

རྒྱལ་ཞེན་གནད་དོན་ཐོག་ནས་བཤད་ན། ཚ་དོན་འཐབ་ཚྩོད་ཀྱི་རྒྱལ་ཞེན་
འབྱུང་ཁུངས་འདི་ཕུགས་བརྟན་ཆེ་བ་ཡོད། དེ་ནི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་དང་མི་རིགས་ཤིག་
གི་བསྐྱབ་བྱ་ཡིན་སྟབས། འོས་འགན་དང་། ཐོབ་ཐང་། ཚྩོད་ལེན་གྱི་ངོ་ཐོའི་ཐོག་ནས་
མི་རབས་བྱ་རྒྱུ་བཅས་རྒྱན་མཐུད་དེ་གནས་ངེས། དེས་ན་གལ་གནད་ཆེ་ཤོས་ནི། སྤྱི་
ཆོགས་འཇུག་འགྲོས་ཁྲོད་འཐབ་ཚྩོད་རྒྱན་སྦྱོང་ཅི་ལྟར་བྱེད་པའི་འཐབ་བྱས་འཕུལ་
ཕུགས་རྒྱུ་གསུམ་ལ་གོ་ཆོད་པ་ཞིག་ཡོད་དགོས།

ད་ལྟའི་ཆར་བཅན་བྱོལ་བོད་མིའི་འཐབ་ཚྩོད་ཀྱི་གནས་བབས་ཅི་འདྲ་ཡིན་
ནམ། བསྐྱབ་བྱ་རང་བཅན་དང་རང་སྦྱོང་གཉིས་སོ་སོའི་འཐབ་ཚྩོད་ཀྱི་གནས་བབས་
ཆོད་གཞི་ག་འདྲ་ཞིག་ཡོད་དམ། གནད་དོན་འདིར་དབྱེ་ཞིབ་བྱེད་རྒྱ་གལ་གནད་
ཆགས་ཡོད། འཐབ་ཚྩོད་ཀྱི་གནས་བབས་མ་ཤེས་ན་དེའི་རྒྱས་སྟོབས་རྟོགས་དཀའ།
རྒྱས་སྟོབས་མ་རྟོགས་ན་བསྐྱབ་བྱ་སྐྱབ་པར་གནད་དོན་དང་ལས་དོན་མང་པོ་ཞིག་
རང་བཞིན་གྱིས་འཐུས་ཤོར་དང་རྗེས་ལྷན་ཐེབས་ཀྱི་ཡོད། (ལྷག་པར་སྲིད་དོན་འཐབ་ཚྩོད་
ཀྱི་ནང) བཅན་བྱོལ་བོད་མིའི་རྒྱལ་ཞེན་གནད་དོན་ཐད། གདོང་ལེན་དང་། ག་སྒྲིག་
བྱེད་དགོས་པའི་ལས་དོན་མང་པོ་ཞིག་ང་ཆོའི་མདུན་ན་ལྟགས་ཡོད། ॥

དབྱད་གཞིའི་ཡིག་ཆ་དང་། དེབ་རིགས།

- [༡] ལ་ཁོང་ས་མཆོག་ཆབ་སྲིད་ལམ་སྟོན། གསུམ་བཅུའི་གསུང་འཕྲིན་དང་བཀའ་སློབ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས། (༡༩༦༠-༡༩༩༦) བོད་གཞུང་དྲིལ་བསྒྲགས་ཁང་། ༡༩༩༦ (ཐེངས་དང་པོ་ནས་ཐེངས་བཅུ་པ་བར་)
- [༢] སུན་ཆོགས་དབང་རྒྱལ། རང་རྒྱལ་གྱི་མི་རིགས་གནད་དོན་དང་མི་རིགས་ལས་དོན་སྐོར་གྱི་ཕྱིར་རྟོག་ཁ་བ་དཀར་པོ་བོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་གི་ཞུ་ཁང་། ༢༠༡༩ (ཤོག་གངས་ ༡ ནས་ ༡༩ དང་ ༥༠༩ ནས་ ༥༡༩ བར་)
- [༣] ལྷ་བ་ཁོར་བྲ། འཛམ་གླིང་གསུམ་པའི་ཡུལ་གྱི་ཁག་གི་རྒྱལ་ཞེན་རིང་ལུགས་གྱི་ཆབ་སྲིད་དང་རིག་གཞུང་(Culture and the Politics of Third World Nationalism) Routledge པར་ཁང་། ༡༩༩༩ (སྟོན་སྒྲིང་དང་། སྒྲིང་གཞི་ལེན། ལེན་གཞིས་པ།)
- [༤] དྲན་སེ་ཀོན་(Hans Kohn)རྒྱལ་ཞེན་རིང་ལུགས་གྱི་ལྷ་ཚུལ་གྱི་བྱུང་རབས་དང་རྒྱབ་ཕྱོངས།(The Idea of Nationalism: A study in its origins and background) Macmillian པར་ཁང་། ༡༩༤༡ (སྒྲིང་གཞིའི་ལེན།)
- [༥] ལ་རིན་སེ་མི་ཐི་(Warren W. Smith, Jr.) བོད་རྒྱལ་ཁབ། བོད་མིའི་རྒྱལ་ཞེན་རིང་ལུགས་དང་བོད་རྒྱའི་འབྲེལ་བའི་ལོ་རྒྱུས་(Tibetan Nation: A history of Tibetan Nationalism and Sino-Tibetan Relations) Westview Press པར་ཁང་། ༡༩༩༦ (སྟོན་སྒྲིང་དང་། ལེན་ ༡༩ པ། ཤོག་གངས་ ༥༤༩ ནས་ ༥༩༥)

དབྱད་ཚུལ།

[༧] ཁེ་སི་ཁ་སན་ཏི་ཀུ་མར། Chris Vasant Kumar ཏི་མ་ལ་ཡའི་རྒྱལ་མདུན་གྱི་འཕོ་འགྱུར་དང་
རྒྱལ་ཞེན་རིང་ལུགས། (Mobility, Nationalism and Belonging athwart the Himalayas) ༡༩༩༩།

[༨] ཇོ་ལེ་ཏེ་མར་སི། (Jolle Demmers)བཅན་བྱོལ་དང་ཚོད་རྫོག།(Diaspora and Conflict:
Locality, Long-distance Nationalism, and Delocalization of Conflict Dynamics)
The Publicཞེས་པའི་འདོན་ཐེངས་དགུ་པ། (༢༠༠༩) ཤོག་གྲངས་ ༥༥-༩༥།

[༩] པོལ་མན་ཏེན་ཏུལ། (Paul van den Dool) བཅན་བྱོལ་བོད་མིའི་རྒྱལ་ཞེན་རིང་ལུགས་དང་
རིག་གཞུང་། (Diversity and Unity in Exile: Nationalism and Cultural Compromise in
the Tibetan Diaspora) གློ་བཟང་ཆེད་ཚུལ། Utrecht གཙུག་ལག་སློབ་གཉེར་ཁང་། ༢༠༠༩།

[༡༠] ལྷི་ཏི་ཀ་རྩེ། (Preetika Rathee) རྒྱ་གར་ནང་གི་བཅན་བྱོལ་བོད་མི་དང་བོད་ལ་རང་སྲིད་
རང་སྲོལ་ཆེད་ལེན། (The Tibetan Diaspora in India and their Quest for the Autonomy
of Tibet) ས་ཞིང་བདེ་སྤང་བརྟེན་གནས།(The Centre for Land Warfare Studies (CLAWS)
ནས་པར་བསྐྱབས་བྱས། ༢༠༡༠།

[༡༡] བ་ཏར་བྷ་སེར། (Bahar Baser) བཅན་བྱོལ་པ་དང་བཅན་བྱོལ་གྱི་རྒྱལ་ཞེན་བྱ་འགུལ། སེང་
ག་སྤིང་གི་ཤེས་པ་དང་རྒྱུར་གྱི་ཀྱུར་དམི་རིགས་ཀྱི་གནད་དོན།(Stateless Diaspora and Their
Long-distance Nationalist Activism in host countries; The Cases of Tamils from Sri
Lanka and Kurds From Turkey)ཐེངས་ལྔ་པའི་ཡོ་རོབ་ ECPR ཞེས་པའི་ཆོག་མཆོག་འདུར་བྱེ་ལོ་
༢༠༡༠ གཏམ་བཤད་དབྱད་ཚུལ།

[༡༢] བ་ཏར་བྷ་སེར་དང་ཨ་ཤོག་སྤྱེན། (Bahar Baser and Ashok Swain) བཅན་བྱོལ་དང་རང་
ལུལ་གྱི་དངོས་ཡོད། ཨར་མིན་ཡེན་མི་རིགས་ཀྱི་གནད་དོན་ལ་དབྱད་པ། (Diaspora Design

Versus Homeland Realities: Case Study of Armenian Diaspora) རྒྱལ་སྤྱིའི་གནད་དོན་
བསྐྱར་ཞིབ། འདོན་ཐེངས་གསུམ་པ། ༡༠༠༧།

[༥] ལྷ་ནེ་ཤ་སིང་སྒྲ། (Manish Sinha) ཕྱི་ཡུལ་དུ་རྒྱལ་ཁབ། རྡོ་གདན་དུ་དུས་འཁོར་དབང་ཆེན་
སྐབས་བོད་མིའི་རྒྱལ་ཞེན་རིང་ལུགས་ཀྱི་འབོད་སྒྲ། (A nation in Exile: Voices of Tibetan
Nationalism during the Kalchakara Pooja at Bodh Gaya)

[༦] ལཱ་ཊ་ལོ་ཕོ་ཊི་ཏོ། (Laszlo Foszto) བཅན་བྱུང་དང་རྒྱལ་ཞེན་རིང་ལུགས། རོམ་ནི་ལས་འགུལ་
ཐད་མི་རིགས་རིག་པའི་ལྟ་ཚུལ་(Diaspora and Nationalism: an Anthropological Approach
to the International Romani Movement) སློབ་དཔོན་ཆེད་ཚོམ། དབུས་ཡོ་རོབ་གཙུག་ལག་
སློབ་གཉེར་ཁང་། (༡༩༩༩-༡༠༠༠)

[༧] ཨ་མ་ལེན་དུ་མི་ཤྱ། (Amalendu Misra) ཕྱི་ཡུལ་དུ་རྒྱལ་ཁབ། བཅན་བྱུང་བོད་མི་དང་བཅན་
བྱུང་གི་རྒྱལ་ཞེན་སྒྲུལ་འགྲུལ་(A Nation in Exile: Tibetan Diaspora and the Dynamics of
Long Distance Nationalism) 1, Asian Ethnicity དབྱད་དེབ། ཤོག་གངས་ ༡༧༧༧

[༨] ཨེ་མི་ལེ་ཏེ་ཡེ། (Emily T Yeh) བཅན་བྱུང་དང་ཕ་ཁྱིམ་འཕྲད་པ། བཅན་བྱུང་བོད་མིའི་ཆབ་
སྲིད། ལས་དོན། བདེན་པ། (Exile meets Homeland: politics, performance, and authenticity
in Tibetan Diaspora) ཁོར་ཡུག་དང་འཆར་གཞི། འདོན་ཐེངས་ ༡༧༧༧ ཤོག་གངས་ ༦༤༤-༦༤༥༧